

Nr 683

Av herr Hilding och herr Jacobsson, Gösta, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 107, angående vidgad vuxenutbildning

(Lika lydande med motion nr 826 i Andra kammaren)

I studiesociala utredningens betänkande Vidgad vuxenutbildning på gymnasiestadiet (SOU 1962: 5) föreslås ett antal väl motiverade åtgärder avsedda att ge stöd åt vuxna studerande. Studiesociala utredningen har emellertid i huvudsak avstått från att behandla de frågor som rör korrespondensstuderandes problem. Skälet härtill säges vara att brevkoleutredningens förutsatts inkomma med förslag för denna kategori. Brevkoleutredningens eller dess remissorgans överväganden kan emellertid icke föranleda något förslag denna vår. Det synes därför angeläget att frågan om examensstuderande brevkoleelevers studiesociala problem icke uppskjutes utan behandlas i anslutning till den föreliggande propositionen. Denna kategori av brevkolestuderande skiljer sig från elever vid läroverket för vuxna endast så till vida, att de själva har att helt svara för studiekostnaderna.

Korrespondensmetoden har tilldragit sig större intresse i Sverige än i något annat land och är här en allmänt accepterad utbildningsform. Ett betydande antal brevkolestuderande avlägger årligen offentliga examina. Under 1959/60 undergick sålunda enligt studiesociala utredningen 400 brevkolestuderande realexamen, studentexamen, handelsgymnasieexamen och teknisk privatistexamen. Av dessa undergick ungefär hälften realexamen.

Hittills gjorda erfarenheter klargör att korrespondensundervisning kompletterad med korta muntliga preparandkurser är en i hög grad effektiv undervisningsform som från studiesocial synpunkt synes vara väl värd att främja. För den enskildes möjlighet att med framgång slutföra examensstudier och avlägga en god examen har det visat sig vara av allra största betydelse att de genom korrespondensstudier inhämtade kunskaperna och färdigheterna kompletteras av en koncentrerad muntlig genomgång inför lärare som har goda erfarenheter av examination. Det är emellertid vitsordat, att många korrespondensstuderande måste avstå från den muntliga avslutande undervisning som går under beteckningen preparandkurs, eftersom en dylik muntlig kurs skulle medföra en alltför svår ekonomisk belastning. Det förekommer t. o. m. att vissa elever av ekonomiska skäl måste avstå från möjligheten att examineras vid den egna skolan, eftersom de inte kan finansiera tjänstledighet och uppehållet på annan ort än hemorten för deltagande i muntlig preparandkurs och därmed göra sig berättigade att delta i skolans examination.

I linje med det förslag som framförts av studiesociala utredningen och som ligger till grund för Kungl. Maj:ts proposition nr 107 till årets riksdag får det därför anses i hög grad skäligt att korrespondensstuderande får åtnjuta preparandkursundervisning kostnadsfritt och att därutöver stipendier får utgå till denna kategori av studerande enligt de principer som föreslås för studerande vid läroverket för vuxna. De s. k. brevkolestipendier, som för närvarande kan utgå är beräknade att täcka avgifterna för själva korrespondenskursen men är — såsom framgår av yttrande av studiehjälpsnämnden, återgivet i fjolårets statsverksproposition — för låga även för detta ändamål och utgår först sedan den studerande avlagt godkänd examen.

Det ifrågasatta statliga stödet åt vuxna korrespondensstuderande bör utgå dels i form av kostnadsfria preparandkurser, dels i form av särskilda stipendier för dem som nått fram till slutetappen för sina studier.

Preparandkurserna föreslås finansierade genom statliga anslag till korrespondensinstitut, som inlägger ansökan härom. För en bedömning av omfattningen av de i detta sammanhang aktuella kostnaderna kan hänvisas till Hermods korrespondensinstituts stiftelses yttrande över studiesociala utredningens betänkande. Institutet svarar för närvarande för ca 90 % av preparandkursverksamheten i Sverige. I yttrandet anges att institutets kostnader för under läsåret 1960/61 bedriven preparandkursverksamhet för realexamen, studentexamen, handelsgymnasieexamen och ingenjörsexamen uppgått till cirka 200 000 kronor, bortsett från kostnaderna för lokaler, administration och examination i real- och studentexamen. Siffran 200 000 kronor inkluderar enligt det nämnda remissyttrandet — utöver förberedelsen för de egentliga examina — med dessa förberedelser samordnad muntlig undervisning, vilken förbereder för s. k. särskilda provningar i studentexamen och ingenjörsexamen och för första delen av uppdelad handelsgymnasieexamen (totalt deltagarantal 1960/61 571 elever). Kostnadsrelationerna torde vara desamma för övriga brevkoleinstitut, vilket synes medföra att den totala kostnaden för denna del av preparandkursverksamheten blir 250 000 kronor.

Departementschefen har accepterat studiesociala utredningens välmotiverade förslag att de vuxna studerande, som hunnit fram till slutetappen i sina examensstudier, genom stipendiering bör ges möjlighet att ta ledigt från sin anställning för att ägna sig enbart åt studier under en kortare period. Exakt samma skäl kan åberopas för stipendier åt dem som studerar per korrespondens för officiell examen. De av departementschefen föreslagna särskilda stipendierna bör därför utgå även till examensstuderande brevkoleelever. Mot bakgrunden av de kostnader som den statliga undervisningen för vuxna medför förefaller de erforderliga beloppen för ett realiserande av förslaget ovan om stöd åt brevkolestuderande blygsamma.

Vi föreslår att från och med nästkommande budgetår kostnaderna för brevkolestuderandes deltagande i muntliga preparandkurser föreberedande för realexamen, studentexamen, handelsgymnasieexamen och teknisk

privatistexamen må efter ansökan genom anslag till vederbörande korrespondensinstitut täckas av statsmedel. För detta ändamål föreslås att till *Skolväsendet*, punkten d) *Realskolor och gymnasier m. m.*, på en ny delpost, förslagsvis benämnd *Bidrag till vissa brevsolor*, för budgetåret 1962/63 under åttonde huvudtiteln anvisas ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

Vi föreslår vidare utöver brevskestipendierna att särskilda stipendier enligt riktlinjerna i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 skall kunna utgå även till brevskestuderande i samband med slutlig examen i muntlig preparandakurs, med max. 2 000 kronor på gymnasiestadiet och max. 1 000 kronor på realskolestadiet. Antalet elever som enligt detta förslag blir berättigade till stipendier kan för läsåret 1962/63 skäligen beräknas till 250, varav 125 på realskolestadiet. På grund härav synes förslaget medföra ökade kostnader för statsverket om högst 375 000 kronor. Ett reservationsanslag om nämnda belopp föreslås anvisat till *Studiebidrag och stipendier*, delposten *Brevskolestipendier*, för budgetåret 1962/63 under åttonde huvudtiteln.

Under hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen måtte

1. besluta att kostnaderna för brevskestuderandes deltagande i muntliga preparandkurser, förberedande för realexamen, studentexamen, handelsgymnasieexamen och teknisk privatistexamen må efter ansökan från vederbörande korrespondensinstitut från och med budgetåret 1962/63 täckas av statliga anslag,

2. besluta att särskilda stipendier enligt riktlinjerna i propositionen nr 107 skall utgå även till brevskestuderande i samband med slutlig examen i muntlig preparandkurs med max. 2 000 kronor på gymnasiestadiet och max. 1 000 kronor på realskolestadiet.

Stockholm den 10 april 1962

Per Hilding

Gösta Jacobsson